

LETO—YEAR XIV.

Čena lista je \$6.00.

Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., ponedeljek, 20. junija (June 20) 1921.

Subscription \$5.00 Yearly.

ŠTEV.—NUMBER 141.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

**VOJNI PROFITARJI
DROPALI VLADO ZA
MILJARDO DOLARJEV.**

Justični department pravi, da odkrit graft mogoče znaša dve milijardi.

**VSI VLADNI VOJNI ODDELKI
SO PRIZADETI.**

Washington, D. C. — Justični department pripravlja civilne in kriminalne tožbe proti neštetim vojnim profitarjem, ki so tekom vojne in izza premirja osleparili vlado za več ko eno milijardo dolarjev. Nekateri uradniki trdijo, da vsota, izgubljena vlad zaradi korupcije, morda doseže dve milijardi dolarjev.

Odkrivanje korupcije v vseh vladnih oddelkih, odborih, komisijah itd., ki so imeli opraviti z nakupovanjem potrebščin za armado in mornarico in ki so po premirju razpečavale preostanek materiala, se vrši že par mesecev. Prizadeti so nebrojni uradniki, bivši častniki in agentje, na drugi strani pa podjetniki, ki imajo kontrakte od prejšnje Wilsonove administracije.

Uradniki pravijo, da je vojni department najbolj trpel, za njim pride plovbeni odbor in potem vse velike vladne agencije, ki so bile organizirane med vojno. Vse to, za katere so bili osleparjeni posamezni oddelki, so ogromne.

Ko je justični tajnik Daugherty prejel zadnje računake podatke o prejšnjem gospodarstvu v vojnem departmentu od uradnikov v zakladniškem oddelku, je odredil splošno preiskavo v vseh vojnih oddelkih. Kontroler Warvick pravi v svojem poročilu, da je naravnost nečuvstvo, kako so se razni uradniki, ki so plačevali nakupljen material, sipali denar na vse strani brez kakšnega sistema. V mnogih slučajih manjka pobotnic.

HAYWOOD, GOVORNIK V MOSEVI.

Brzjavka pravi, da je bil burno pozdravljen.

Riga, 19. jun. — William D. Haywood, prejšnji tajnik Industrial Workers of the World, ki je marca meseca odšel v Rusijo, ko bi imel iti v dvajsetletno ječo v Ameriki, je bil med govorniki na velikem javnem shodu v Moskvi, kateri se je vršil tik pred otvorjenjem kongresa tretje internacionale, kakor poročajo "Izvestja".

Delegatje in drugi poslušalci so vsi stali s sedežev in burno pozdravili Haywooda, ko je bil predstavljen kot mož, nad katerim visi dvajset let zapor v njegovi domovini zaradi boja proti kapitalizmu. Haywood je dejal, da so prej zatirani Rusi bežali v Ameriko, ampak zdaj je ravno narobe: zatirani ameriški delavci beže v svobodno Rusijo.

OBOROŽEN POŠTNI SEL ORO-PAN.

Baxter Springs, Kans. — Štirje banditje so oropali 26-letnega Guy Sheldaa, ki je bil oborožen. Sedli so na njegov avtomobil in ga odpeljali proti zapadu. Na samoti je moral zapustiti avtomobil, banditje so pa s sabo odpeljali pet poštinih vreč.

Bankirji izjavljajo, da ni bilo denarja v vrečah, bilo je pa nekaj več registriranih pisem, v katerih so bile vsotice.

Sheldaa je bil na potu od železniške postaje na pošto, ko so se pripeljali banditje in mu ukazali, da ustavi svoj avtomobil. Sel se je podal.

VREME.

Chicago in okolice: V torek jasno in lahki menjšajoči se vetrovi. Temperatura v zadnjih 24. urah: najvišja 78, najnižja 68.

**TRJE DELAVSKI VODITELJI
BRUTALNO UMOBJENI NA
ŠPANSKEM.**

Barcelona, Španija, 19. jun. — Tu so se izvršili večer trije umori in vse tri žrtve so radikalni delavski voditelji. Fello Boal, bivši tajnik Splošne delavske zveze, je bil ustreljen ob dveh sjetraj v njegovem stanovanju. Par minut pozneje je bil ubit Jose Dominquez Rodriguez, znamenit sindikalist v stavbiški stroki. Mladi radikalec, čigar ime ni znano, je tretja žrtev.

**DAVEK NA DRUŽINO
ZNAŠA LETNO \$350.**

Sleherina oseba — mož, žena in otrok — mora plačati \$83 v prihodnjem letu.

**STROŠKI VLADNE RASTEJO IN
RASTEJO.**

Washington, D. C. — Sleherina oseba v Združenih državah, bodisi mož, žena ali otrok, mora prihodnje leto plačati povprečno dvainosemdeset dolarjev davka za pokritje stroškov vlade, obične, okrajne, državne in zvezne.

Tako izjavlja kongresnik Knight, republikanec iz Ohija, ki je izdelal proračun izdatkov in davkov. Izdatki rastejo, da je strah in davek bo plačan v mnogih oblikah ne samo direktno, na primer v stanarini, povzanih obrestih, podražanih cenah itd.

Knight računa takole: proračun zvezne vlade za prihodnje leto znaša najmanj šest milijard in 500 milijonov dolarjev, to je povprečno \$60 na sleherno osebo — moža, ženo in otroke.

ali \$250 do \$300 na vsako družino. K temu se prištejejo državni, okrajni in občinski davki in rezultat je tukaj. Knight je vzel za primero davke v Ohiju, kjer znašajo letni izdatki državne vlade pet dolarjev na vsako osebo v državi, izdatki okrajne uprave sedem dolarjev, stroški občinske vlade pa okrog deset dolarjev; skupaj 22 dolarjev. Prišteje k temu znesku \$60 zveznih stroškov na osebo in suma skupaj je \$82 na osebo ali okrog \$350 na družino.

Kongresnik Knight zaključuje: "Težko je izračunati koliko znašajo povprečni dohodki na družino, ali če izpustimo farmerje, najdemo, da približni povprečni dohodki ne znašajo več kakor \$950 na leto. Iz tega je razvidno, da vlada vzame povprečno štirideset odstotkov dohodka ali zasluka".

**MESARSKI BARONI OTOŽE-
NI PRELOMA POGODBE.**

Delavci se bodo bojevali proti znižanju mesa.

Kansas City, Kans. — Tukajšnji klavniški delavci so obdržali velik shod, na katerem so sklenili, da se postavijo v bran proti znižanju mesa. Sprejeta je bila rezolucija, v kateri delavci obtožujejo klavniške barone, da so prelomili pogodbo z vlado, ker so znižali meso za osem centov na uro.

Čas, ko so mesarski baroni ravnali z delavci kot z navadno živino, so seveda minili. Ali vsa dejanja mesarskih magnatov govorijo jasno kot beli dan, da si žele čim več nazaj, v katerih so delavci izkoriščali poljubno.

**NAJSTAREJŠI TEHNIK V A-
MERIKI PRENEHAL VELED
STAVER.**

Portsmouth, N. H. — "The New Hampshire Gazette", ki izhaja že 165 let in pravi, da je najstarejši tehnik v Ameriki, je v soboto prenehal izhajati zaradi stavke črkostavcev v tiskarni. Prva številka lista je izšla 7. oktobra 1756.

**PRIVATNI INTERE-
SI NISO NAKLO-
NJENI MEHIKI.**ZA SVOJO NENAKLONJENOST
IMAJO VEČ VEROVANJE KOT
SAMO OLJE.Najbolj jih pa v oči bode delav-
ska politika v Mehiki.

Washington, D. C. (Federated Press). — Napadanje Mehike ne preneha, četudi bo oljno vprašanje tako rešeno, da bodo z njim zadovoljni ameriški oljni interesi. Veliki biznis se spodbija nad členom 27 mehiške ustave, ali se bolj ga bode v oči člen 123, ki prizna delavcem take pravice, kakršne se težko kje najdejo zapisane v ustavi.

Ta člen prizna osemurni delavnik, en dan počitka v tednu, prepoved ponočnega dela za ženske in otroke, zadostna minimalna mezd, ki krije normalne delavske potrebe, potrebe za njegovo izobrazbo in razvedrilo, dvojno odškodnino za čezurno delo, ustanovitve delavskih središč, sanitarna stanovanja mora pripraviti podjetnik proti nizki najemini, podjetniki so odgovorni za nezgode, posebno priznana pravica do stavke in še druge za delavce važne pravice.

Še nekaj jeni veliki biznis. Kajti Delavcem prijazna politika Mehike namerava zdaj kupovati samo take produkte, ki so bili izdelani od organiziranih delavcev. To potrdi pismo, ki ga je pisal poljedelski minister Villareal Wm. Johnstonu, predsedniku Mednarodnega društva strojnikov, in ki se glasi, če se izpusti naslov:

Cenjeni mr. Johnston: Poljedelski department kupuje poljske stroje in orodje, avtomobile in traktorje, stroje za vrtnje oljnih vrelcev za več milijonov dolarjev na leto. Naš namen je, da kupimo take potrebščine v tovarnah, ki so naklonjene delavstvu.

Hvaležni Vam bomo, če nam predložite imena takih podjetnikov v Združenih državah.

Z bratskim pozdravom Antonio I. Villareal.

Seveda ni poljedelski tajnik edini, ki je pri mehiški vladi za delavstvo, kajti Johnstonu je tudi mehiški predsednik Obregon obljubil, da bodo sklenjene pogodbe le s takimi podjetniki, ki dobavajo raznih potrebščin, ki ravnajo pošteno z organiziranim delavstvom.

V Washingtonu izhaja magazin pod naslovom "Industry". Izdaja ga neki Henry Morrison Lewis. Magazin se nima drugega poštenega razreda, tako da se ne more izvedeti, kdo je njegov lastnik. Značilno je, da je bil prej Lewis urednik lista, ki je bil glasilce podjetniške organizacije. Znano je tudi, da kupujejo tisoče izvodov tega magazina kovinski in jeklarski podjetniki.

Ta magazin se je vzemirli v junjski izdaji zaradi delavske politike v Mehiki. List omenja, da postoji sporazum med mehiško vlado in voditeljem mednarodne delavske unije. Ko je mr. Lewis tole konstatiral, pa pravil, da naj mehiška vlada realizira, da so Združene države dežela z odprto delavnico, da sta moč in sila, kateri je posedoval unionizem v zadnjih osmih letih, prihajali od slabotnih političarjev in semintje kimaajočih uradnikov, ki so igrali igro svetovne politike.

Taka pisava dokazuje, zakaj je privatni bizniški interes Mehiki trn v peti.

Pogajanja s Mehiko so pretrgana.

Washington, D. C. — Iz uradnih krogov se javlja, da so pogajanja med Združenimi državami in Mehiko glede nove mirovne in trgovinske pogodbe popolnoma prenehala. Mehika vlada ne sprejema pogojev, ki jih predložil državni tajnik Hughes.

**ENTENTA SE BOJI GRŠKO-
TURŠKE VOJNE; KONFE-
RENCA V PARIZU.**

Pariz, 19. jun. — Lord Curzon, angleški vnanji minister in francoski ministrski predsednik Briand sta večeraj konferirala o položaju v Mali Aziji. Italija je tudi bila zastopana. Kolikor je znano, bosta Anglija in Francija poskušali izravnavati spor med Grki in turškimi nacionalisti z radikalno revizijo avstrijske pogodbe. — Iz Revala je prišla vest, da se 11. sovjetska armada, 60.000 moč, pomiče v Anatolijo na pomoč turškim nacionalistom.

**GOVERNOR MORGAN
PORAZEN NA SODIŠČU.**SODNIK POFFENBARGER JE
RAZSODIL PROTI VELJAVNO-
STI VOJNEGA STANJA.Pregajanja štrajkujočih rudar-
jev še niso prenehala.

Charleston, W. Va. — Governor Morgan ima smolo a svojo proglasitvijo vojnega stanja v Zapadni Virginiji, kajti sodnik Poffenbarger je izjavil, da je vojni sod le posledica okupacije po armadi in da ga nihče drugi ne more lavajati kot vojaške oblasti. Ker je governor vojni sod izvajal s pomočjo generalnega adjutanta in državne policije, je zdaj valed le sodnjake razsodbe vojni sod brez veljave.

Ta razsodba je bila podana v izdavi A. D. Lavinderja, ki je bil aretiran po proglasitvi vojnega stanja pred tremi tedni, ker so našli pri njem orožje. Lavinder je organizator rudarske organizacije in je vložil takoj priziv proti aretaciji, izvršeni na podlagi proglasenega vojnega stanja.

21. junija pridejo pred zvezno sodišče Frank Keeney, predsednik sedemnajstega distrikta rudarske organizacije, Sidney Hatfield, John Workman, organizator rudarske organizacije in še več drugih. Obtoženi so, da so prelomili sodnijsko prepoved.

Državna policija in kompanijski stražniki se zastoj trudijo, da prenehajo rudarje iz šotarišča ob Lick Creeku. Zaradi streljanja, ki ga je nedavno povzročila državna policija, so aretirali vse moške v šotarišču. Bilo jih je tri in štirideset in gnali so jih kot ovce v zapor, ki je bil 20 čevljev širok in 23 čevljev dolg. Tukaj so jih imeli zaprte dva dni in eno noč. Ležati so morali na golih tleh.

Komaj so odgnali moše, so se zopet prikazali kompanijski stražniki, ki so svetovali ženam, da je zanje najbolje, če hitro zapuste kolonijo. Žene so jim pa odgovorile:

"Nič drugega kot smrt nas lahko prišli, da zrušimo to kolonijo, dokler niso priznane naše ustavne pravice."

Ko so kompanijski stražniki opazili, da vidčesar ne opraviijo, so seveda stisnili rep med noge in odšli tje, od koder so prišli.

**JAPONCI REKUPIRALI SI-
BIRSKA MESTA.**Nikolajevsk in drugi kraji soper
v japonskih rokah.

Tokijo, 19. jun. — Uradno se poroča, da so japonske čete rekupirale Nikolajevsk in druga mesta v severni Sibiriji z namenom, da se "zavarujejo življenja in imetje japonskih podanikov v dotičnih krajih".

Letalo, ki se goni s nogami.

Pariz, 19. jun. — Gabriel Poulain, znamenit francoski kolosar, je dobil nagrado 10.000 frankov, ki je bila razpisana za polet s letalom s človeško gopolno silo. Poulain je bil prvi, ki se je dvignil s majhnim letalom v vrak deset metrov visoko in letalo je gonil s nogami kakor elkelj.

**Novo gibanje za gene-
ralno stavko v Angliji.**

Rudarji so z veliko večino glasov zavrgli kompromisne pogoje lastnikov rudnikov in zdaj kličejo druge delavske organizacije, ki imajo spor z delodajalci, na skupno akcijo. Pet milijonov delavcev je prizadetih v novem gibanju.

London, 19. jun. — Vprašanje generalne stavke je zopet postalo akutno. Rudarji, ki so zavrgli pogoje lastnikov rudnikov in vlade, so se ponovno obrnili na vse delavske organizacije, ki imajo spor z delodajalci, za skupno akcijo. Rudarska eksekutiva je imela večeraj sejo in je zaključila, da povabi izvrševalne odbornike vseh drugih organizacij na skupno konferenco, na kateri se bo razpravljalo o skupni akciji vseh prizadetih unij. Frank Hodges, tajnik Rudarske zveze, je rekel, da "skupna akcija" seveda pomeni generalno stavko, ako se organizacije zedinijo za njo.

Delavske organizacije, katere bodo rudarji povabili na skupno akcijo, so sledeče: strojniki, 1.500.000 članov; tiskarski delavci, 100.000; kmetaki delavci, 1.000.000; bombažni delavci, 500.000; pilnarji, 94.000; nameščenci pri cestnem transportu premoga, 20.000; delavci v tovarnah volnenih izdelkov, 250.000; tesarji v ladjedelnih, 20.000.

Ministrski predsednik Lloyd George je večeraj pisal Hodgesu, da ponudba vlade glede 10 milijonov sterlingskih funtov državne podpore za meso rudarjev poteka danes svezor. George bridko obžaluje, ker so rudarji ponovno odklonili kompromis in glasovali za nadaljevanje gigantične stavke.

London, 18. jun. — Zveza rudarjev je z veliko večino glasov zavrgla pogoje lastnikov rudnikov in titanaka stavka, v kateri je 1.200.000 rudarjev že od 1. aprila t. l. bo trajala dalje.

Delegatje rudarske organizacije so dali pogoje na splošno glasovanje dne 10. junija in sicer brez priporočila, kako naj rudarji glasujejo; rudarji so glasovali proti. Rudarji se dobro zavedajo, da pogoji ne pomenijo drugega kakor kompromis, ki ne spremeni razmer, pač pa zavleče oziroma preloži bitko za poznejši čas. Rudarji, ki stavkajo že tretji mesec, so pa pripravljeni nadaljevati bitko zdaj do konca.

Pogoji lastnikov rudnikov, katere so rudarji zavrgli, so, da se ustanovi splošna mezdna lestvica samo za eno leto; mezda se povzra za dvajset odstotkov nad mezdo iz leta 1914 oziroma iz leta 1919 v slučajni akordnega dela; povzra nje temelji na produkciji v marcu 1921. Medtem pa, ko traja začasna mezdna lestvica, se reorganizirajo premogovniška polja v nova okrožja na ekonomski podlagi in ne več na geografski kakor so zdaj; obenem se ustanovi splošen mezdni odbor, ki po preteku enega leta določi mezdo v vsakem novem okrožju posebej.

Rudarji so naravno zavrgli ta načrt, kajti po enem letu imajo zopet ravno tak boj kakor zdaj. Odlučna in neomajana zahteva Zveze rudarjev je, da lastniki rogov priznajo enako mezdo za vse rudarje brez ozira na okrožja in da združijo svoj dobiček v eni blagajni, tako da bodo bogatejši rudniki lahko pokrivali deficit revnejših rogov. To je prvi korak do nacionaliziranja rudnikov, kar je cilj rudarjev. Ravno zato se pa lastniki rudnikov tako upirajo temu koraku, ker bi radi preprečili nacionaliziranje.

Stavka angleških rudarjev je največja v zgodovini svetovnega delavskega gibanja, kar se tiče dolgotrajnosti. Kljub temu, da so rudarji že davno izčrpali svoje blagajne in da sta jih v prvih štirinajstih dneh zapustila njihova

**SPORAZUM MED
MESTNO IN PRI-
VATNO POLICIJO.**PREISKAVA POKAŽUJE TAK
SPORAZUM VEDNO V BOLJ
JASNI LUČI.Nekateri precej močni interesi bi
zdaj radi ustavili to preiskavo.

New York, N. Y. — Vsa znamenja govore, da postoji nekak "podzemeljski" sporazum med policijskim departmentom in privatnimi detektivskimi agencijami, ki se ukvarjajo s spijonazo proti delavcem. Preiskati hočejo tudi, kakaj postoji svaštvo med governorjem Millerjem in njegovo republikansko mašino na eni strani, na drugi pa šupanom Hylandom in njegovimi demokratičnimi podporniki. Legislativni odsek preiskuje razne mezdne departamente. Preiskava mogoče ne bo segala tako daleč. Skolzi več dni se mučijo zelo močni interesi, da se te vrste preiskava ustavi. Nekateri člani odbora pa nočejo odnehati od preiskave, ampak jo hočejo nadaljevati za vsako ceno.

Slika se govori, da so bile obložene s naročili le velike detektivske agencije, ker so imele dobre zveze s policijo. Vprašanje se je pojavilo, če je bila moč policijskega departamenta prodana na odprtem trgu in dirigirana proti delavskim strokovnim organizacijam. Ob času stavk so delavci včas naleteli na veliko misteriozno silo, ki je proti njim izvajala izredno veliki pritisk.

Slika se obtožbe, da je policija najmanj v pol tuceta slučajih sodelovala z neko privatno detektivsko agencijo, da so zlomi stavka. Bili sta dve stavki šeleznikarjev, med njima je bilo eno leto predsedka. V prvi stavki je bila policija nepristranska in stavka je trajala tedne. Pri drugi stavki si je pa korporacija takoj najela pomoč neke privatne detektivske agencije. Stavka je bila zlomljena skoraj v enem dnevu. Ta zadnji dogodek žele člani legislativnega odbora preiskati natančno.

Pravijo, da je v tej stavki bil napravljen ček na visoko vsoto, ki je bila cena za policijsko pomoč, da se z njo zlomi stavka. Obtožbe se slika, da so mestni policaji in detektivji nosili znamenja privatne detektivske agencije in pomagali razbiti stavko.

V delavskih krogih sodijo, če kakšna višja sila ne ustavi te preiskave, da bo zopet zaštrdelo, da si bodo ljudje tiščali nosove.

**OČE JE PRIZNAL STRAŠEN
ZLOČIN.**

Calgary, Alta. — Mrliška porota je izrekla, da je Joseph Rutledge podtaknil ogenj, ki je uničil njegovo hišo, njegovo soprogo in njegove štiri otroke.

Rutledge je izpovedal pred mrliško poroto, da je ravnal v dogovoru s svojo soprogo. Imel je najprvo pogubiti vso družino, na to pa izvršiti samomor. Vzrok so slabe gospodarske razmere.

Ko je podtaknil ogenj, je izgubil pogum, da izvrši samomor.

V največja zavezništva: železnice in transportni delavci — vtrajajo v boju sami, in zato je njihova bitka obudovanja vredna in herojska.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnik: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.50 za tri mesece, in za inšpekcijsko \$2.00.

Naslov na vas, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-58 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Datum v oglepaju n. pr. (Junija 30-31) poleg valnega imena in naslova pomeni, da vam je s tem davkom potrdila naročnina. Posvetila je pravilno, da se vam ne ustavi list.

PLEMENSKI BOJI.

Plemenski boji v Tulsa, Okla., so skoraj pozabljeni reč, ker navadno hitro pozabimo na dogodke, ki so se zgodili pred dobrim tednom. Ljudstvo zunaj Tulse je torej na te boje skoraj pozabilo, ali človek, ki pride v Tulsa, opazi takoj, da se je v mestu zgodilo nekaj izrednega, da so tam divjali naravni elementi, ali je pa človeška zver, ki se je nenadoma zbudila, zopet praznovala svoje orgije. Kajti tam, kjer je stalo zamorsko predmestje, je groblja kamenja, opeke, nekaj kupov pepela, nekaj ožganih tramov in desk. In ta sled bi radi izbrisali.

Toda kako? Po poročilih, ki prihajajo iz Tulse, nameravajo nabrati v posebni sklad od \$1,500,000 do \$4,000,000, da zgrade požgano zamorsko predmestje. Ampak predmestje se ne bo več gradilo na mestu, na katerem je stalo, ampak tam na drugi strani mesta, kjer je stalo zamorsko predmestje, pa zgrade tovarne.

Vest je precej nedolžna za vsakega, ki jo čita povrnano. Ali kdor vest prečita pazno, se mu zdi, da so nekateri imeli tajne želje, da izgine zamorsko predmestje, da se tam zgrade tovarne, zamorci se pa naselijo nekje drugje. Pa ne glede na to sugestijo, ki je skrita v tej vesti, se zdi, da so taki predlogi zelo neumesni, od kar so se pričeli množiti plemenski izgrede, kajti bolj pametno je preprečiti plemenske izgrede, kot jih pa negovati in znova graditi požgana in opustošena zamorska predmestja.

V današnji človeški družbi se ne stori nič zastoj. Če bodo tovarnarji in trgovci prispevali prostovoljno v ta sklad za zgraditev zamorskega predmestja, ali če se naloži davkoplačevalcem nov davek, da se krijejo zgradbeni stroški, bo te stroške nosila široka ljudska masa. Te tri ali štiri milijone dolarjev, ki so potrebni, da zraste iz tal novo zamorsko predmestje, bodo iztisnili iz ljudstva. Vsaka reč se bo malo podražila in trije, štirje ali pa pet milijonov bo skupaj.

In če se takile plemenski boji ponova tudi v drugih mestih in se tudi drugje zgrade porušene hiše, bo ljudstvo plačevalo lep davek, dasiravno bi par odločnih oseb odvrnilo bedasti plemenski boj, ki največ škodi navadnemu ljudstvu, katero nosi navsezadnje vse stroške takega boja.

Najbolj pametno sredstvo bi bilo, če polove tiste belopoltnike v Tulsa, ki so pravi krivci, ne glede na to, kakšno mesto zavzemajo v družbi Tulse in jih pošljejo najmanj za deset let ali pa še več v ječo. In kadar se bo zgodilo po vsakem plemenskem boju tako, bodo ti boji kmalu ponehali in bodo res pozabljeni reči. Ali zgodilo se bo najbrž narobé. Krivdo bodo zvalili na preganjane zamorce, kot se je to zgodilo v Arkansasu, kar ni nič drugega kot migljaj, da lahko belopoltni sirovine uganjajo z zamorci, kakor je njim všeč, ker bo zamorec prišel na električni stol, če se ne da ubiti mirno kot volček v klavnici od belopoltnih sirovežev. Prijeti je treba prave krivce, če hočemo napraviti resen poizkus za odpravo plemenskih bojev.

Res ni nikjer garancije, da bodo stroge kazni, izrečene nad belopoltnimi siroveži, odpravile take boje. Vseeno je pa dolžnost, da se napravi tak poizkus, mesto da se krivci iščejo samo med zamorci, ki so pri takih bojih v silobranu.

Predvsem je treba odpraviti predsodke proti zamorcem. Vzgajati je treba otroke zamorcev in belopoltnikov skupaj. Že v mladih letih je treba deci vcepiti v arca, da se mora vsak človek spoštovati kot človek, pa naj bo bele ali temne polti, ali naj gledajo njegove oči poševno ali pa naravnost.

Na Jamajki in drugih Zapadne Indije otokih, ki so angleške kolonije, živi več zamorcev kot belopoltnikov. Ali nikdar ne pride od tam vest, da je zamorec napadel belopoltno ženo, pa tudi plemenskih bojev ne poznajo na teh otokih. In če so znali na teh otokih rešiti plemensko vprašanje, da lahko zamorec živi poleg belopoltnika, naj gredo meročajni faktorji na te otoke in naj se uče, kako se odpravi plemensko sovraštvo. In kadar bo to sovraštvo odpravljeno, bodo hinavski sveti nepotrebni, da se prostovoljno zgradi zamorsko predmestje, ker ne bo nikogar, ki bi požgal zamorsko predmestje.

DOPISI.

Waukegan, Ill. — Med kulturnimi društvami in klubi v naši naselbini prav gotovo prvači Slovanska Narodna Čitalnica, ter je kakor desna roka Slov. Nar. Doma. Da je to fakt, vedo vsi oni, kateri vedo ceniti naš trud in naše prireditve. Lanako leto in letošnjega prvega četrtletja so prispele razne prireditve \$1200, katero vsoto smo izročili Narodnemu Domu. Dokaj živahna je postala naša čitalnica; pridno pristopajo zadnje čase rojaki in rojakinje, tako da so za mesecne seje postali prostori prejemalni in bomo morali od zdaj naprej zborovati v mali dvorani Slov. Nar. Doma. Na zadnji seji smo sklenili, da so žene in dekleta pristopnine proste, ter da pridemo zopet s petjem in sicer s mešanim zborom. Zato rojaki in rojakinje, pevel in pevke, le pridno v naše vrste. Naslednja, kakor je naša mora imeti najboljši pevski zbor in najmočnejšo čitalnico. To je naš program od katerega ne poustimo prej, dokler se ne urešni.

Dne 26. junija to je v nedeljo popoldan uprizarimo krasno veselico tridejanko: "Nebesa na zemlji." Igre same ne bom opisoval, pač pa vam povem, da v Ameriki razum v Clevelandu ni bila nikjer igraha in tam, kakor mi je pripovedoval neki rojak, s takim uspehom, da bi bili vsi kmalu popokali od samega smeha. Ker imajo v rokah vloge le najboljši igralci naše naselbine, ne jamčim nikomur, da se res od smeha razpoči. Igre se bodo ideoleli tudi rojaki iz Kenosha, Chicago, ter celo rojaki in pevci iz Milwaukee. Človek bi venomer poslušal krasno petje Milwaukeečanov, in prepiran sem, da ne bo na tej naši prireditvi manjkalo nikogar, ki kolikaj cenil lepo petje in dramatično. Imeli bomo kostov in različen krajec, zato je naša dolžnost, da se tudi mi veselimo brez izjeme vsi udeležimo. S tem bomo pokazali drugim rojakom, našo solidarnost našim igralcem in ostalim čitalničarjem, to je edino plačilo, katero zahtevamo.

Dne 3. in 4. julija pridejo Slov. Nar. Dom svoj letni piknik na farmi pri Riverju, ravno na istem prostoru, kot lanako leto. Odbor bo preskrbel vse potrebno, da bo dosti zabave in da bode vsi najboljše postreženi. O tem poročam več prihodnjé.

Stroški pri S. N. Domu so ogromni, zato je treba, da jih s raznimi prireditvami, pokrijemo. Treba je le nekoliko postrtovalnosti. Pristopujte torej vsi na dan 26. junija na čitalniški prireditvi, kakor tudi na pikniku dne 3. in 4. julija, da pokramo vsi, da naša srea v resnici bidejo za naš vojni spomenik Slov. Nar. Dom. Na evidenje Paul Bartel, predsednik čitalnice.

Middlebrache, O. — Na zadnjem potovanju sem obiskal rojake v Cantonu in Middlebranchu. Tudi njih tare peta mogočev. Veliko delavcev je bres dela, nekateri že dalj časa a oni, kateri delajo imajo za polovico manjšo plačo, kakor pred enim letom dni. Na narodnem polju kljub slabim razmeram dobro napredujejo, kar so dokazali s ustanovitvijo lastnega društva in ga priklopili k naši najboljši in največji organizaciji Slovencev, Slov. Nar. Podp. Jednoti. Prišlo je več naših fantov iz stare domovine, kateri so tudi zelo skrbeli, da se je ustanovitev društva izvršila. Nadejati se je, da bo društvo napredovalo, vkljub mali naselbini, ker je zavednost naših mladeničev tako velika, da so si najprej ustanovili to koristno društvo. Oni vedo, da je to v njihovo korist. S tem so dali vsled vsem, ki prihajajo iz starega kraja, da se takoj k našim društvom upliče, ker v služaji neagode vam je takoj nudena pomoč.

Sosednjemu društvu v Cantonu priporočam, da gre novoustanovljenemu društvu v Middlebranchu na roko kolikor se da, ker to je le v korist obeh društev, v korist posameznih članov in v čast SNPJ. Združeni v SNPJ smo vsi bratje in moramo po bratsko delati ter si medsebojno pomagati. Ogbati se moramo nasprotstva in če nastane kak nesporazum, ga je treba na lep in bratski način izpraviti.

Povedali so mi tudi, da bo društvo priredilo meseca julija piknik; dan se ni določil. Prepričan sem, da si bode ta dan rojaki iz Cantonu podali roko bratom v Middlebranchu, a tem da jih posreduje v največjem številu. Ako hočete, da bomo napredovali, tedaj si ne nasprotujte v nikakem oziru, temveč bodite združeni vedno.

Zahvaljujem se za postrežbo, ki sem jo imel med vami bratje in vam želim mnogo uspeha. S pozdravom Luis Presel.

Lowell, Ariz. — Dne 5. junija smo izgubili iz naše sredine našega prijatelja in sobrata Franka Sedlarja iz Buška na Dolenjskem; star je bil 89 let in se je nahajal v teh državah okoli 17 let. Omenjeni je bil član društva "Down Luis Ariz." št. 193 SNPJ. in ameriškega društva "Menno", pri kateremu je bil še novi član in po pravilih ni imel pravice do pogrebnih stroškov, kateri so se plačali iz njegovega prihranka.

Pokojni naš prijatelj in sobrat je zavrnil svoje življenje na jako žalosten način. Dne 5. junija je bil s tremi njegovimi prijatelji na sprehod do bližnjega mesta Naoo, ki je oddaljeno kakih 5 milj od tu. Na povratku domov ga je za delo lokomotive, valed česar je bil na mestu mrtve. Varoka, kako je prišel take v obliže lokomotive in kako se je vse zgodilo, ne morejo pravega prihranka.

Pogreb se je vršil dne 8. junija, kateremu je prisostvovala obila množica, kar je bilo v dokaz, da je bil pokojni zelo priljubljen po celi naselbini. Najbolja hvala vsem prijateljem in znancom, kateri ste se udeležili pogreba tega nevarnega našega sobrata in hvala onim, ki ste darovali vance in svetle na krsto ranjkega.

Naj ti bo tujca gruda lahka — Peter Borkich.

Calvert, Mont. — Že dolgo vrsto let sem naseljen tu v Montanu na farmi in nisem še dosti pouknil po drugih državah. Kako se pa drugje kaj pohvalijo farmarji? Ni moje misli, da bi kaj grajal ali hvallil, kar se tiče življenja, je tu mnogo boljše, kakor poljedelstvo, ker smo la precej na visokem in je jako neugodna klima. Poleti imamo tu kljub precejšnji nadmorski višini veliko vročino, toda pozimi človeku niti prav dober kozuh ni preveč. Da so bolj slabe razmere, je krivo tudi, ker nismo farmarji nič organizirani, bi bila tu dobra organizacija, bi imeli vsaj upanje, da bi pričeli enkrat bolj uspevati in se opomoči iz tega žalostnega položaja. Omenim naj tudi, da je po teh krajih jako malo Slovencev naseljenih in kar nas je, če ti smo raztreseni po različnih farmah, zelo oddaljeni drug od drugega tako, da redkokdaj pride mo skupaj posebno pa od takrat, odkar se ne dobi druge kaplje za grlo izmočiti, kakr voda in mleko. — Martin Gavoda.

Denver, Colo. 19. jun. — Delegatje so včeraj zavrli predlog, da se odzamejo mandati vsem tistim delegatom, ki imajo na sebi le en sam kos neuničljive obleke. Debatu o tem predlogu je bila dolga in viharna. Sporočili so jo delegatje krojaških organizacij, ki so predlagali, da se zastopniki prebijejo v posebni sobi, predno stopijo v konvenceno dvorano, kakšno obleko nosijo, unijsko ali neunijsko. Odelek za unijsko znamko je nasprotoval preiskavi in John L. Manning, tajnik Lige za unijsko znamko, je rekel: "Ako potegnute z delegatom vse, kar nima unijske znamke, bo velika večina sedla tukaj nagih."

Gomperz je protestiral, da se unijski delavec, ki slučajno ne nosi obleke z unijsko znamko, primerja s stavkocizmom. Stvar je bila končno zavržena, toda konvencija je sprejela resolucijo, ki nalaga članom federacije, da kupujejo predvsem potrebščine iz unijskih delavnic; resolucija zlasti naglaja, da organizirani delavci kupujejo le unijski tobak.

Federacija se bo potegnila za klavniške delavce. Sprejeta je bila resolucija soglasno, da mora federacija pomagati delavcem v klavnicah v njihovem boju proti nadaljnjemu znižavanju mezde.

Izpoved prič postaja dolgačasna.

Njih sedanje izpovedi so v nasprotju s njih prvim izpovedmi.

40 pri se držijo bo se naselili, kar pomeni, da obstajajo na to tako imena klanov.

Bedham, Mass. — Čudne izpovedi se slišijo pri obravnavi proti Sacco in Vanzettiju, ki je velika gonja, katere namen je dokazati, da sta italijanska delavska organizatorja nevarna hladnokrvna morilca. Dvajseti dan je bila zaslišana gđ. Frances Devlin, knjigovodkin, ki je prišla, da je Sacco pozitivno človek, ki je slovel iz banditskega avtomobila, ko je bežal skozi South Brainree.

Pred več meseci je pričala pri prvem zaslišanju v Quincyju, da ne more pozitivno reči, da je Sacco bandit. Spramenila je svojo izpoved kot Mary Eys Splaine. In ko je zagovornik pokazal na te razlike v njeni izpovedi, je postalo javno tožilstvo, zaradi njene izpovedi nestrno.

Pomočni javni tožitelj Harold Williams ji je dovolil razložiti, da je na nižjem sodišču rekla, da Sacco ni človek, ki ga lahko pozitivno spozna, ker je bilo hude delstvo strano. Obkutila sem to v svojih močnanih, pa nisem hotela tako reči," je rekla Devlinova. Zagovornik Jeremiah McAnarney je predlagal, da se ta njen odgovor črta iz zapisnika. Sednik Webster Thayer je v to privolil. Ravno take nasprotujoče izpovedi se so poslužili pred enim letom, da je bil Bartolomeo Vanzetti spoznan krivim neuspešnega ropa v Bridgewaterju.

Zagovornik je dokazal, da je Devlinova pričala, da je bil bandit krepko izražen človek.

"Prišli ste, da je bil človek, ki se vam je zdel visok," je rekel zagovornik.

"Mislim, da sem rekla nekaj takega," je odgovorila Devlinova.

Sacco je nizek človek, ki ne meri prek pet čevljev in štiri palce.

Ko so izbirali porotnike, je bil neki Harry Dolbeare, glasovirski uglaševalec, oproščen, ko je imel kratek pogovor s sodnikom. Ko je bil pozvan kot priča, je dejal, da je prošil za oproščenje, ker je v Vanzettiju spoznal človeka, ki ga je videl na dan umora v Brainreeju.

Dolbeareova izpoved je precej podobna izpovedi Oxmana, "poštenega živinorejca," ki je prisegel pri obravnavi proti Moonenju, da so ljudje v avtomobilu izgledali kot tatovi. Dolbeare je izjava so presenečljive, če se do bro prečita.

Izpovedal je, da je nekega navadnega jutra videl po cesti prihajati avtomobil, v katerem je sedelo pet oseb. Pomembno si je pa zapomnil srednjega moža na zadnjem sedelu, ki je slovel naprej in govoril s nekom.

"Kaj pa je bilo takega, da je obudilo vašo pozornost?" je vprašal zagovornik McAnarney.

Denver, Colo. 19. jun. — Delegatje, ki podpirajo kandidato Lewisa proti Gomperzu, so danes izjavili, da bo Lewis formalno naznanil, da pred pondeljkom, da je kandidat za predsednika Ameriške delavske federacije. Lewis še vedno trdovratno molči, toda njegovi pristalci se bahajo, da ima dovolj glasov za zmago. Danes se je raznesla vest, da so delegatje železniciarskih organizacij sklenili, podpirati Lewisovo kandidato.

Na drugi strani so pristali Gomperza prepričani, da bo stari rojki vsaj ponovno izvoljen, čeprav dobi protikandidata.

Denver, Colo. 19. jun. — Delegatje so včeraj zavrli predlog, da se odzamejo mandati vsem tistim delegatom, ki imajo na sebi le en sam kos neuničljive obleke. Debatu o tem predlogu je bila dolga in viharna. Sporočili so jo delegatje krojaških organizacij, ki so predlagali, da se zastopniki prebijejo v posebni sobi, predno stopijo v konvenceno dvorano, kakšno obleko nosijo, unijsko ali neunijsko. Odelek za unijsko znamko je nasprotoval preiskavi in John L. Manning, tajnik Lige za unijsko znamko, je rekel: "Ako potegnute z delegatom vse, kar nima unijske znamke, bo velika večina sedla tukaj nagih."

Gomperz je protestiral, da se unijski delavec, ki slučajno ne nosi obleke z unijsko znamko, primerja s stavkocizmom. Stvar je bila končno zavržena, toda konvencija je sprejela resolucijo, ki nalaga članom federacije, da kupujejo predvsem potrebščine iz unijskih delavnic; resolucija zlasti naglaja, da organizirani delavci kupujejo le unijski tobak.

Federacija se bo potegnila za klavniške delavce. Sprejeta je bila resolucija soglasno, da mora federacija pomagati delavcem v klavnicah v njihovem boju proti nadaljnjemu znižavanju mezde.

Izpoved prič postaja dolgačasna.

Njih sedanje izpovedi so v nasprotju s njih prvim izpovedmi.

40 pri se držijo bo se naselili, kar pomeni, da obstajajo na to tako imena klanov.

Bedham, Mass. — Čudne izpovedi se slišijo pri obravnavi proti Sacco in Vanzettiju, ki je velika gonja, katere namen je dokazati, da sta italijanska delavska organizatorja nevarna hladnokrvna morilca. Dvajseti dan je bila zaslišana gđ. Frances Devlin, knjigovodkin, ki je prišla, da je Sacco pozitivno človek, ki je slovel iz banditskega avtomobila, ko je bežal skozi South Brainree.

Pred več meseci je pričala pri prvem zaslišanju v Quincyju, da ne more pozitivno reči, da je Sacco bandit. Spramenila je svojo izpoved kot Mary Eys Splaine. In ko je zagovornik pokazal na te razlike v njeni izpovedi, je postalo javno tožilstvo, zaradi njene izpovedi nestrno.

Pomočni javni tožitelj Harold Williams ji je dovolil razložiti, da je na nižjem sodišču rekla, da Sacco ni človek, ki ga lahko pozitivno spozna, ker je bilo hude delstvo strano. Obkutila sem to v svojih močnanih, pa nisem hotela tako reči," je rekla Devlinova. Zagovornik Jeremiah McAnarney je predlagal, da se ta njen odgovor črta iz zapisnika. Sednik Webster Thayer je v to privolil. Ravno take nasprotujoče izpovedi se so poslužili pred enim letom, da je bil Bartolomeo Vanzetti spoznan krivim neuspešnega ropa v Bridgewaterju.

Zagovornik je dokazal, da je Devlinova pričala, da je bil bandit krepko izražen človek.

"Prišli ste, da je bil človek, ki se vam je zdel visok," je rekel zagovornik.

"Mislim, da sem rekla nekaj takega," je odgovorila Devlinova.

Sacco je nizek človek, ki ne meri prek pet čevljev in štiri palce.

Ko so izbirali porotnike, je bil neki Harry Dolbeare, glasovirski uglaševalec, oproščen, ko je imel kratek pogovor s sodnikom. Ko je bil pozvan kot priča, je dejal, da je prošil za oproščenje, ker je v Vanzettiju spoznal človeka, ki ga je videl na dan umora v Brainreeju.

Dolbeareova izpoved je precej podobna izpovedi Oxmana, "poštenega živinorejca," ki je prisegel pri obravnavi proti Moonenju, da so ljudje v avtomobilu izgledali kot tatovi. Dolbeare je izjava so presenečljive, če se do bro prečita.

Izpovedal je, da je nekega navadnega jutra videl po cesti prihajati avtomobil, v katerem je sedelo pet oseb. Pomembno si je pa zapomnil srednjega moža na zadnjem sedelu, ki je slovel naprej in govoril s nekom.

"Kaj pa je bilo takega, da je obudilo vašo pozornost?" je vprašal zagovornik McAnarney.

Denver, Colo. 19. jun. — Delegatje, ki podpirajo kandidato Lewisa proti Gomperzu, so danes izjavili, da bo Lewis formalno naznanil, da pred pondeljkom, da je kandidat za predsednika Ameriške delavske federacije. Lewis še vedno trdovratno molči, toda njegovi pristalci se bahajo, da ima dovolj glasov za zmago. Danes se je raznesla vest, da so delegatje železniciarskih organizacij sklenili, podpirati Lewisovo kandidato.

Na drugi strani so pristali Gomperza prepričani, da bo stari rojki vsaj ponovno izvoljen, čeprav dobi protikandidata.

"Zunanost vseh pet je imela name privlačno silo. Bili so mi tuje in zdelo se je, da so tujezenji."

"Pa kaj še?"

"Well, izgledali so kot sirova skupina." Dolbeare je priznal, da je privozilo mine več avtomobilov, v katerih je sedelo po tri, pet ali sedem tujezemcev, ki so prihajali od Four Riverja.

"Dajte mi popisati osebe, ki so sedele na prvem sedelu," je rekel McAnarney.

"Želim, da se zapíše, kajti vtis name ni bil dosti močan. Ljudje na prvem sedelu niso napravili nobenega vtisa," je rekel Dolbeare.

Mislil je, da so oblečeni v staro obleko, toda vedel ni, ali so imeli na sobi delovne jopice, ali vrhne hlače, če je bila obleka umazana ali čista.

"Opisite mi ljudi, ki so sedeli na zadnjem sedelu," je rekel zagovornik.

Priča ni mogla povedati drugega, kot da so bili ljudje, ki so izgledali kot sirovine. Kljub temu, da je nastalo v mestu veliko razburjenje zaradi umora, se Dolbeare ni zdelo vredno obvestiti broktonske policije, da je videl sirove ljudi, da bi tako pomagal patroljam ujeti bandite. Ravno tako ni šel na policijsko postajo, ko sta bila Sacco in Vanzetti aretirana in obdolžena, da v njih ni identifikira morilca. In ko so bile slike Vanzettija priložene v listih, ni priča obkutila najmanjše potrebe, da stori svojo dolžnost, da se primejo pravi krivci.

Poslušalec, če so podobni Italijanom, so preiskani pri uhodu, če nimajo pri sebi orožja. To je menda povzročil dogodek z Lola Andrewsovo, ki dodaj še ni pojasnjen. Orožja niso našli še pri nobenem. Toda dnevnik Boston Post razteza vest o človeku, ki je prišel s tremi bombami v sodnijsko dvorano, katere so se spreminile v trdo kuhano kokošjo jajca, ko so hoteli dozdevne bombe preiskati kemično. Dnevnik dostavlja, da so se oblastveni organi zelo prestrašili.

Zadnji teden je neka "pisateljica" napisala povest za nedeljski list, v katerem pravi, da ni prav nič človeškega pri tej obravnavi. Po njenih mislih, bosta Sacco in Vanzetti prav zanesljivo obsojena, ker ju priča za pričo "identifikira." [Primerni napisi so pa povzročili še ostali učinek na javnost.

Državni pravdnik namerava pozvati še štirideset prič, vseh skupaj bo pet in šestdeset. To povzroči, da se obravnava zavleče od treh do pet tednov.

NOV NASELJENSKI ZAKON NE OVIRA OBISKOV V STARO DOMOVINO.

Nov zakon, ki omejuje naseljevanje v Ameriko za prihodnjih štirinajst mesecev, ne izključuje obiskov v Evropo in povratka v Ameriko. Inozemelci, bivajoči v Združenih državah, ki žele obiskati svoj rojstni kraj, lahko to stori brez ovir, toda vrniti se morajo najkasneje v šestih mesecih. Zakon določa, da oseba, ki se odstrani iz Združenih držav za več kot šest mesecev, spremeni s tem svoje bivališče.

Najboljše je, če rojaki, ki mislijo obiskati staro domovino in se potem vrniti nazaj, kupijo obnem vezni listek za obratno vožnjo.

INDIJSKIM MORNARJEM SE BO DOKLA PRAVILA PO BRITSKEM ZAKONU.

New York, N. Y. — Zadeva tri in trideset indijskih mornarjev se bo reševala pred sodnikom Edwin L. Garvinom in podlagi britskega zakona. Njih zadeva je bila vržena s koledarja na zveznem sodišču.

Mornarji so se pritožili, da so na britski ladiji "City of Norwich" ravnali skrajno sirovo s njimi, poleg so pa morali še stradati. Pretrpeli so jih tudi in obleke niso dobili, ki jim je šla. Ko je ladija priplula v pristan, so se pritožili na admiraliteto. Pri povratku na ladijo jim je bila pot zaprta zanj. Spali so dva dni na doku, ne da bi imeli kaj jesti. Končno je bil napravljen apel na Mornarsko službeno središče, ki jim je prekrbilo advokata, da so se lahko potegnili za svoje pravice.

Slavonic Immigrant Bank
436 W. 23rd St.,
New York, N. Y.
Kapital \$100,000.00.
Rezervni sklad
\$30,000.00.

Jimmie Higgins.

Spisal UPTON SINCLAIR.

Z dovoljenjem avtorja prevedel
IVAN MOLEK.

(Nadaljevanje.)

V ekspedicijski so bili trije transporti v spremstvu par bojnih ladij in pol ducata rušilev, ki so pletli mreže iz vodne pene sem in tja. Vsaak dan je bilo narobe in solnce je prej zašlo; bližali so se krajem polnočnega solca, toda v letnem času, ko je bila noč ponoči in podnevi. Može so imeli dosti časa za čitanje in pogovarjanje. Jimmie je porabil prost čas za diskuzijo o vojni s socialističnega stališča in zagovarjal je ruske revolucionarje. In zgodilo se je kakor ponavadi, da se je nekdo ujezil in ga zatožil pri poveljniku.

Jimmiejev višji poveljnik je bil poročnik Gannet, bivši pisar v bombniški tovarni, ki ni bil nikoli nobena avtoriteta, dokler ni prišel v armado. Zdaj se je učil, kako je treba ukazovati, in njegova ideja je bila, da morajo biti povelja ostra in imperativna. Vso svojo energijo je posvetil novi službi in vojni dolžnosti, pa naj bodo še tako nevarne. Jimmie seveda ni pričakoval, da je poročnik Gannet tako zaverovan v svoje dolžnosti; večkrat ga je opazoval, ko je škilil iznad naočnikov, kakor da se ne briga za nič na svetu. Tudi zdaj, ko ga je poročnik poklical k sebi, je škilil, in Jimmie, ki je slutil, kakaj je bil pozvan, si je tolmачil škiljenje, da Gannet ne da dosti na ovadbe.

Toda poročnik Gannet ni vprašal Jimmieja, kaj je govoril s možmi, pač pa mu je povedal, kaj je slutil in informiral ga je, da takega govorjenja ne bo več v armadi, dokler je on poveljnik. Jimmiejev posel je, da skrbi za popraviljanje motorciklov in da bodo ciklisti na delu, kar se pa tiče drugih reči, naj drži usta zaprta in naj ne poskuša več vladati državi. Jimmie je odgovoril, da ni rekel nič drugega, kakor to, kar je rekel že večkrat predsednik Wilson. Poročnik je bil hud. On se ne zanima za mnenje sarženta Higginsa o mnenju predsednika Wilsona! Saržent Higgins mora ohraniti svoje mnenje zase, ako noče imeti sitnosti. Jimmie je odšel iz poročnikove kabine in po dolgem času je zopet vrela njegova revolucionarna kri kakor takrat, ko je šel v Leewillu.

Kakšne pravice pa ima vojak? Ali ne sme razpravljati o političnih vprašanjih in se strinjati s izjavami predsednika svoje domovine? Ne sme li verjeti s predsednikom vred v pravičen mir in svobodo vseh ljudstev, da sama odločajo o svoji usodi? Zakaj ne sme verjeti? Morda zato, ker nekateri časniki v armadi mrzijo take ideje? Jimmie ni vedel in nikogar ni bilo, da bi mu povedal. Ampak Jimmie je vedel toliko, da se ni odpovedal vsem svojim državljanskim pravicam, ko se je vpisal v armado, ko je šel v vojno za demokracijo; teh pravic mu ne vzame nihče brez boja.

Pojavili so se ledeniki v nizko viseči megli, skalnate kletke, pokrite s snegom in jate galebov, ki so frfotali okrog transportov. Več dni in noči so brodili v teh arktičnih vodah in naposled so prišli v Belo morje ter v pristanišče Arhangelsk.

Zavezniki so bili že od početka vojne; gradili so pomole, šupe in železniške postaje, ali ni, kadar niso mogli zgraditi dovolj, in ko je transportni oddelek korumpirane ruske vlade razpadel v kosce, so ležale tukaj cele gore materiala vsake vrste, nakupičene na morskem bregu. Saj tako so povedali Jimmieju, tako so poročali časopisi in tak je bil uraden odgovor na interpelacijo v britanskem parlamentu. Jimmie je razumel, da je zato prišel sem, da reši te gore materiala roparskih pesti Nemcev — ali ko se je izkrcal na suho in se osiral kroginkrog po obrežju, se je začudil. Kupov materiala ni bilo nikjer!

V ozadju mesta so bile neizmerno šume jelk, med katerimi so se razprostirale s mahom pokrita močvirja, v katerih se človek pogrezne do vratu v poletnem času. Zdaj v septembru je bilo seveda vse zamrznjeno in lahko si potoval po močvirjih na saneh, katere je vlekel par jelenov, in kadar si hotel na pot, si se moral zaviti v kožuh, potegniti kosmato kučmo čez ušesa, tako da si bil podoben Miklavžu, kakršne vidijo otroci o Božiču. Največ prometa v armadi pa je bilo na rekah, ki so rezale gozdove in močvirja, ter na edini železnici, katero so zdaj popravljali.

V tem kraju kajpada ni bilo cest za kolesarje niti v poletnem času. Jimmie je kmalu izvedel, da njegovo delo bo v mestu in bližnjih taboriščih. Kidali bodo sneg s ulic in skrbeli, da bodo ceste čiste. To še ni tako hudo; Jimmie bi se čutil srečnega, nadzoroval bi svojo četico — če ne bi bil imel druge skrbi.

Nekaj dni ni imel časa za razmišljanje, ker je bil zaposlen kakor mravlja, dokler ni bila pripravljena delavnica, v katero so znosili potrebno orodje in postavili ogromno železno peč, na drugi konec delavnice pa složil velik kup polen, ki so jih pripeljali mušiki na težkih saneh. Jimmie in njegovi delavci so delali ne samo podnevi, marveč tudi ob večerih in nedeljah. V Arhangelsku je bilo pettisot mož — in izkrcavanje potrebnih se je vršilo s takšno vročico, kakor da bodo Nemci vsako uro tu. Preteklo je več dni, predno je Jimmie imel toliko časa, da se je malo razgledal po mestu. Srečal je angleške "Tomije", ki so dospeli sem mesec dni pred njim. Zapletel se je z njimi v pogovor in jih izpraševal, kaj delajo v Rusiji.

Jimmie je smatral, da se ima ekspedicijska bojevati z Nemci, ali zdaj je bil razočaran: iz besed angleških "Tomijev" je spoznal, da je njegova težka služnja potrjena — Američani se bodo bojevali s boljševiki! Socialna revolucija je bila že izvršena v Arhangelsku in delavsko-kmetijski svet je vladal v mestu, ko so prišli Angleži in nenaodoma napadli revolucionarje, okupirali pristanišče in isticali boljševike iz mesta. Ravno kar se odpravljala ekspedicijska po železnici in druga po reki Drvni za umikajočimi se ruskimi socialisti, da jih počene na samrznjena močvirja. In tukaj so

ameriške čete, z vsem pripravljene, da se pridružejo napadu na organizirano delavsko vlado!

Jimmie Higgins je bil grozno pobit. Spoznanje je prišlo nenadoma, iznenada, padlo je kot strela z jasnega — in nikogar ni imel, da bi se mu potegoval v vprašal za svet. Doma, kadar je bilo treba rešiti kak socialistični problem, je navadno vprašal za svet Melanerja, Stankewitza, organizatorja Gerrityja ali Mabel Smithovo, predsednico odbora za tiskovine. Ampak zdaj je grozno sam! V vsej ekspedicijski ni Jimmie poznal človeka, ki bi bil simpatiziral s socialisti; vsi so zrl na boljševike kot na stekle pse, izdajalce, zločince, norece — čim grša je bila pasovka tem boljša zanje. Boljševiki so izdali zavetnike in se združili s Nemci, da uničijo demokracijo. To je slutil Jimmie sleherni dan. In zdaj so prišli Američani, da nauče Russe reda in zakona. Američani v Arhangelsku so se smatrali za prednjo stražo velike vojske, ki pride za njimi in ki bo marširala v Petrograd in Moskvo ter izbrisala boljševizem s površja Rusije! In Jimmie Higgins mora pomagati! Jimmie Higgins, privezan k bojnemu vozu militarizma in z zamašeni mi ustni, mora sodelovati pri uničenju prve proletarske vlade v zgodovini!

Jimmie je bil silno razkačen, ko je stvar dobro premislil. Bilo je nesramno, da, smrtno razkačenje njegove osebe — podla zvijača, da so ga tako izgrabili! Česa vse ni storil! Pogotil je njihovo propagando in se našel njihovega patrijotizma, pustil je vse v Ameriki in odšel v Evropo, ker je mislil — o bedaki! — da gre za demokracijo. Bil je v bliski, položil svoje življenje na tehtnico, odnesel je rano in bolečino. In zdaj so ga osleparili, prelomili so pogodbo, ki jo je naredil s ujimi, preplahili so ga in ga poslali sem v boj proti delavcem — kakor da bi bil milica doma! To je demokracija! Tukaj korakajo v snegu in se opajajo s glorio, kako bodo premagali ruske revolucionarje! Ha, demokracija!

In Jimmie Higgins mora po vojnem pravu ubogati in molčati!

Spomnil se je svojih prijateljev doma, ki so trkali militaristično mašino; pred njegovimi očmi so stali sočravnice Mary Allen, Mabel Smith in Evelina Beakerville ter sodrug Gerrity. Zavrgel je njihove nasvete in zdaj — če bi ga videli, kako zaničljivo bi ga pogledali; če sama misel ga je tako potrla, da bi se bil zjokal. Nič ga ni moglo potolažiti, niti "notranja" vest, katero mu je povedal tovariš iz njegove enote — da so se morali Američani podvreči vrhovnemu poveljstvu Francije kakor Angleži, da se rešijo poraza na zapadni fronti, in zdaj se morajo bojevati z ruskimi revolucionarnimi vlado, katere je izbrisala francoska posojila in s tem smrtno razžalila varčno, podjetniško Francijo....

Jimmie je čez nekaj dni srečal človeka, katerega bi bil na prvi pogled vzel za Derorja Rabina, tako je bil namreč podoben malemu židovskemu krojaču v Irontopu. Velik, črnobradi kmet je pripeljal sani drva za kurjavo in z njim je bil mošček srednje starosti, ostrega obraza, ognjenih, črnih oči in upadlih lic, kakor da se ni še leta najedel do siteda; zdajpasdaj ga je krčevito lomil kakehli. Noge in roke si je zavil v prnje, ker ni imel škornjev ne rokavic. Ali kljub temu je bil videti dobre volje, in ko so bila drva izložena, se je poklonil Higginsu, ki je stal sraven, in ga ogovoril: "Hello!"

"Hello ti!" je odzdravil Jimmie. "Govorim angleško", je nadaljeval on v slab angleščini. Jimmie je nategnil usta v smehljaju. Kaj bi, če zna angleško. Jimmie se je čutil le tistim, ki ne znajo angleško.

"Bil v Ameriki in delal v Grand Streetu. Vraže teško delo. Tudi ti delal v Ameriki?"

Jimmie je priklimal še vedno držeč usta na smeh, tedaj pa je kmet nekaj začel ruski nadpomagačem; najbrž mu je rekel, da naj pusti vojaka pri miru in gre s njim. Toda mošček v cunjah se ni dal motiti. Stopil je bližje in pošepetal Jimmieju: "Enkrat rad govoril s teboj o Ameriki. Hočeš?" Higgins je ponovno pokimal.

Nekaj ur pozneje je Jimmie našel novega znanca, ko ga je čakal v temi zunaj delavnice.

"Včas mi je dolgčas po Ameriki", je dejal potihno in bil pest ob pest, da bi si ogrel gole roke, ko je korakal z Jimmijem.

"Zakaj si se vrnil v Rusijo?" ga vpraša Jimmie.

"Čital o revoluciji in mislil, da obogatim."

"Haha, in kaj si dobil?"

"Ti bil v uniji v Ameriki?"

"Da, bil."

"Kakšna unija?"

"Član strojniške unije."

"Bil v stavki morda?"

"You bet, da sem bil."

"Tepen morda?"

"Da, tudi tepen sem bil."

"Stavkokaz nisi bil?"

"Jaz? Nikdar!"

"Ali si, kakor se pravi, razredno zaveden?"

"You bet! Jaz sem socialist."

Mož se je naglo ustavil in njegov glas se je tresel velikoga razburjenja.

"Imaš rečeno knjižico?"

"You bet! Tukaj je v notranjem žepu". Jimmie se je potapljaj po suknji.

"Sodrug!" je jeknil oni in ga objel. "Zdravstvujat, tovariši!" Integral je v cunje zavito roko in jo pomolil Jimmieju, ki je bil krepko stisnil. Stala sta na ozki stezi med stenama snega v ledeni temi in njuna srea sta plamenela. Celo tukaj v arktičnem pasu, v divjini ledenikov in puščobe je duh mednarodnega bratstva delal čudeže: premagal je mraz in grel proletarce, ki čutiljo enako....

Naenkrat pa je mošček izpustil Higginsovo roko in prijel tovariša za ramo. "Ako si socialist, zakaj se vojskuješ z ruskimi delavci?"

"Jaz se ne vojskujem".

(Dalje prihodnjik.)

Venček ruskih narodnih pravljic.

(Poslovenil Fran Pogačnik.)

Ponatis iz Napreja, leto 1920.

Bogati Marko in nesrečni Vasilij.

(Konec).

Vasilij vzame pismo in gre. Sreča starčka, ki mu pravi: "Kam greš, nesrečni Vasilij?"

Vasilij odgovori: "Nesem pismo ženi bogatega Marka."

"Pokaži pismo!"

Vasilij izvleče pismo in ga da starčku. Starček zlomi pečat in izroči pismo Vasiliju, da ga prečita in zaplače: "Kaj sem storil temu človeku, da me pošilja v smrt."

Starček mu veli: "Ne žaluj, bog te ne zapusti!" Dahne na pismo in zopet je pečat na njem, kakor je bil poprej.

"Pojdi sedaj in oddaj pismo ženi bogatega Marka!"

Vasilij dosepe na dom bogatega Marka in izroči pismo ženi. Žena prebere pismo, se zamisli in pozove hčerko, da ji prečita očetov list. V pismu je stalo: "Žena, ko prejmeš moje pismo, poroči še drugi dan Anastazijo s tem mladim človekom! A glej, da to gotovo storiš! Ako ne izpolniš mojega ukaza, mi boš dajala odgovor!"

Bogati ljudje imajo vsega dovolj, zato je vse pripravljeno. Takoj napravijo gostovanje in svatbo. Vasilija lepo oblečejo in pokažejo Anastaziji, ki se takoj zaljubi vanj. Nato ju poroče.

Nekoga dne obvesti ženo bogatega Marka, da je priplul v pristan njen mož. Ona in hči mu gresta naproti. Ko Marko zagleda zeta, se razsrdi in reče ženi: "Kako si se drznila dati mu najino hčer za ženo!"

"Na tvoj ukaz," mu odvrne žena. Marko zahteva svoje pismo, ga prečita in se uveri, da ga je res sam napisal.

Živela sta Marko in zet skupaj nekaj mesecev. Nekoč pozove Marko zeta k sebi in mu reče: "Tu imaš pismo, nesl ga v deveto deželo k mojemu prijatelju carju Zmajju. Iztrijaj od njega dan (davek) za 12 let, zato ker je sezidal svoj dvor na moji zemlji. Poizvedi tudi, kaj je z mojimi 12 ladjami, ki jih pogrešam že tri leta! Jutri odpotuj!"

Vasilij vzame pismo, gre k svoji ženi in pove, kaj mu je Marko naročil. Anastazija je bridko zaplakala, a si ne upa s prošnjo do očeta.

Vasilij se rano zjutraj pripravi na pot, nabače v torbo prepečenca in odide.

Ko tako gre, začuje odnekod glas: "Nesrečni Vasilij, kam greš?"

On se ogleda na vse strani in vpraša: "Kdo me kliče?"

"Jaz, hrast, te sprašujem, kam greš?"

"Grem k carju Zmajju, da izterjam od njega danj za 12 let." Hrast ga zaprosi: "Ko prideš tja, se spomni mene, da stojim že tristo let in vprašaj, koliko časa moram še stati!"

Vasilij ga posluša in krene dalje. Pride do reke, čez katero je prevažal brodnik. Vasilij sede na brod, a brodnik ga vpraša: "Kam greš, prijatelj?"

Vasilij mu odgovori kakor hrastu.

Brodnik ga prosi, naj spomni carja: "Trideset let že prevažam čez reko. Ali bom še dolgo?"

"Prav, povem mu," pravi Vasilij in gre dalje.

Pride do morja. Čez morje leži kit kot most in po njem hodijo ter vozijo. Ko korači po njem Vasilij, izpregovori kit: "Kam greš nesrečni Vasilij?"

Vasilij mu odvrne kakor brodniku in kit pravi: "Ko prideš tja, spomni se me! Toliko časa ležim čez morje, da so konjeniki in pešci prebili telo že do reber. Ali mi je še dolgo ležati?"

Vasilij objubi in gre. Dosepe do zelenega loga. Na njem stoji velik dvorec. Vasilij stopi vanj in hodi po sobah. Druga je lepša od druge. Pride v zadnjo in zagleda krasno devojk, ki bridko plaka.

Ko ugleda Vasilija, vstane, mu stopi nasproti in ga vpraša: "Kdo si in kako si zašel v ta prokleti kraj?"

Vasilij ji pokaže pismo in pove, da mu je bogati Marko zapovedal izterjati od carja Zmaja danj za 12 let.

Devojka vrže pismo v peč in pravi Vasiliju: "Nisi poslan sem po danj, temveč da te Zmaj požre!"

A kako si hodil? Ali nisi potoma njecar videl in slisal?"

Vasilij ji pove o hrastu, brodniku in kitu.

A komaj začeta govoriti, se potrese zemlja in dvorec. Devojka zapre Vasilija v skrinjo pod posteljo in mu naroči: "Poslušaj, kar bova z Zmajem govorila!"

Sama stopi Zmajju nasproti. Ko se Zmaj privali v sobo, zarjove: "Kaj diši tu po ruski?"

Devojka odgovori: "Kako bi mogel sem zabloditi ruski duh. Po Rusiji si letal in si se navzel ruskega duha!"

Zmaj leže na posteljo in veli: "Silno sem truden, preberi mi glavo!"

Devojka mu pravi nato: "Čar, kaj sem sanjala, ko te ni bilo! Kakor da sem šla po poti. Vpraša me hrast: 'Poizvedi, ali mi je še dolgo stati!'"

"Stal bo do tedaj," pravi car, "dokler kdo ne pride in ne sune vanj z nogo. Tedaj pride s koreninami na dan in pade, a pod njim je toliko zlata in srebra, da ga ti-ma toliko niti bogati Marko."

"Potem sem prišla do reke, čez katero prevažal brodnik. Vprašal me je, ali bo še dolgo časa prevažal."

"Prvega, ki pride, naj posadi na brod, nato naj odpadne brod od brega in on bo večno prevažal, brodnik pa se vrne domov."

"Še nekaj. Šla sem po morju čez kita. Vprašal me je, ali bo dolgo tam ležal."

"Do tedaj, da izbruhne 12 ladij bogatega Marka. Tedaj zaplava po vodi in telo se mu zaceli."

Tako pravi in krepko zaspi.

Devojka izpusti Vasilija iz skrinje in ga pouči: "Ne pravi kitu na tej strani, da izbruhne 12 ladij bogatega Marka. Najprej pojdi čez, potem povej! Ko prideš k brodarju, mu na tej strani njecar ne reci; in ko prideš do hrasta, mu ni vanj z nogo proti vzhodu in zagledal boš neizmerno bogastvo!"

Vasilij zahvali devojk in od-

ide. Pride do kita, ki ga vpraša: "Ali si govoril o meni?"

"Govoril! Pusti me čez, pa ti povem!"

Ko pride na drugo stran, pravi: "Izbruhni 12 ladij bogatega Marka!"

Kit jih izbruhne in ladje zaplavo s polnimi jadri popolnoma nepokodovane, a Vasilij se znaj-de do kolena v vodi.

Pride do brodarja. Ta ga vpraša: "Ali si govoril s carjem o meni?"

"Govoril", mu odvrne Vasilij, "a prepelji me poprej!"

Ko stopi na drugi breg, pravi brodniku: "Prvega, ki pride, posadi na brod in ga odpahni od brega! Oni bo potem večno prevažal, u ti se vrni domov!"

Vasilij pride do hrasta, sune vanj z nogo in hrast se zruši. Pod njim najde neizmerno množino zlata, srebra in draguljev. Obrne se in zagleda plavati ob bregu 12 ladij, ki jih je izbruhnil kit. Ladje vodi isti starček, ki ga je Vasilij srečal, ko je nesel pismo ženi bogatega Marka. Starček mu reče: "Glej, Vasilij, s čim te je bog blagoslovil!"

Nato stopi z ladje in gre svojo pot. Mornarji znosijo zlato in srebro na ladje.

Ko je vse gotovo, odjadrajo, z njimi tudi nesrečni Vasilij.

Ko se približajo domu, obvesti bogatega Marka, da se vrača Vasilij z 12 ladjami in z neizmernim bogastvom, ki mu ga je dal car Zmaj.

Marko se razsrdi, da se mu želja ni izpolnila, veli zapreči voz in se popelje k carju Zmajju, da se mu pritoži.

Pripelje se do brodnika in sede na brod. Brodnik odpahne brod in tako postane Marko večni prevoznik.

Vasilij pa ostane pri ženi in ta ne reči; in ko pride do hrasta, mu ni vanj z nogo proti vzhodu in zagledal boš neizmerno bogastvo!"

Tako je postal Vasilij gospodar

vsega Markovega premoženja.

VABILO NA PLESNO ZABAVO,

katero priredi

SLOV. IZOBRAŽEVALNO DRUŠTVO "VIHAR",

dne 25. junija, 1921, ob 6. uri zvečer v lastni dvorani

v Dunlu, Pa.

Cenjene rojake iz Dunlu in okolice ljudno vabimo na to maso prireditve. Igrala bo izvrstna godba in vsestransko bo prekrbljeno, da bo zabava za vsacega dovolj. Pridite vsi in se zabavajte s nami.

Vstopnina za moške je 75c. Dams se prosto vstopnina.

Vabi

ODBOR.

Zanesljivo in hitro

poskrbuje denarna izplačila v stari domovini in opravlja druge bančne posle

FRANK SAKSER STATE BANK

82 Cortlandt Street, New York, N. Y.

Rojaki, poslužujte se v vseh zadevah te slovenske banke, ki je pod stalnim nadzorstvom državnega urada in ima za varstvo \$100,000.00 glavnice in \$50,000.00 rezervnega zaklada.

Za FRANK SAKSER STATE BANK

Frank Sakser, predsednik.

Ali greste v stari kraj?

Ali ste tudi Vi med onimi tisoči Jugoslovancev, ki so namenjeni li letos v stari kraj? Za vsakega izmed teh potnikov je glavno vprašanje, kako bo postrežen v New Yorku? Vsakdo lahko pride v New York brez vsakega agenta, toda v New Yorku mora vsak potnik imeti zanesljivo osebo ali tvrdko, ki mu more in zna in hoče pomagati pri ureditvi vsega potrebnega za odhod. Precej rojakov je bilo že okrađenih in oignjenih, ker so potovali skozi tuje in čifutake tvrdke. Seveda so se bridko kesali, toda po toči zvoniti ne pomaga.

Potni listi.

Jugoslovanski konzul v New Yorku izda potni list vsakemu Jugoslovanskemu državljanu, ki se pri njem zglaši in izkaže s kako staro uradno listino. Pridite v New York in mi Vaš bomo prekrbeli potni list in vse kar rabite.

Potovanje iz starega kraja.

Priseljevanje po novi postavi ni ustavljeno, temveč samo nekoliko omejeno. Ako ste tudi Vi namenjeni dobiti koga iz starega kraja, tedaj nam pišite za natančna pojasnila. Na stotine rojakov je že prišlo iz starega kraja z našim posredovanjem.

Pošiljanje denarja.

Kadar pošiljate denar v stari kraj, se vselej obrnite na našo tvrdko in gotovo boste zadovoljni s postrežbo. Mi imamo svoje direktne zveze s pošto v starem kraju in z zanesljivimi denarnimi zavodi.

Za vse nadaljna pojasnila pišite ali pridite na:

Zakrajšek & Česark,

Slovenska banka,

70 — 9th Avenue,

New York City.

(Med 15th in 16th St.)

Telefon: Watkins 7522.